

Oktatási Hivatal

Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny 2012/2013. tanév Magyar irodalom - 2. forduló

Javítási-értékelési útmutató

A Sinka István költészete című témakörhöz tartozó feladatlaphoz

1. feladat:

- a) Sinka István monográfiusa A fekete bojtár vallomásai című művet idézve ír arról, hogy a „töszemű juhok” után ballagva a költő azon tűnődött, hogyan győzhetné le a gimnáziumot a maga erejéből, egyedül, kint a nyár végi pusztán egy hatalmas karimájú, tejszagú kalap alatt.
Nevezze meg Sinka István mestereit, „tanárait”!

A válaszban szerepelhetnek a költő olvasmányai (betyártörténetek, kalendáriumok, útleírások, történelmi munkák) és kedves szerzői (Gogol, Csehov, Milton, Mikszáth), de pontot csak Sinka által is megnevezett mesterekre lehet kapni: „Jézus professzor úr”, „Petőfi tanár úr” és „Tolsztoj tanár úr”.

Elérhető pontszám: **1.5**

- b) A költő **világképében** különféle **szemléleti formák** jelenléte tapasztalható. Nevezze meg az alábbiak forrását!
Helyes válaszelemenként **0,5** pontot kaphat.

Szemléleti forma	A forrás
naiv, mitikus szemlélet	népköltészet, a pásztorvilág hagyományai
mágikus látásmód	Biblia és sámánizmus
hit a tehetség messianisztikus erejében	Ady Endre

Elérhető pontszám: **1.5**

2. Feladat:

Írja le, milyen kapcsolatban vannak az alábbi **adatok** Sinka István **írói működésével**!
Helyes válaszelemenként **0,5** pontot kaphat.

Az adat	A kapcsolat
fekete bojtár	A gányolányok (dohánykertészek) nevezték el így a költőt. Fekete bojtár vallomásai címmel önéletrajzot írt 1944-ben. Bármelyik válaszelemre jár a fél pont.
Vésztó	Kimozdulás a teljes elszigeteltségből.

Magyar Élet	Püski Sándor 1939-ben hozta létre ezen a néven könyvkiadó vállalatát, a Sinka-könyvek kiadója lett (Vád, Harmincnyolc vadalma, Fekete bojtár vallomásai, Hontalanok útján, Balladaskönyv)
Ki tanácsolta a költőnek: „...a valóságot kellene megírni...”	Veres Péter
Kelet Népe	1935-ben Szabó Pál, Sinka István és Barsi Dénes alapították meg a lapot, a népi írók fontos orgánumát.
Kassa, Kazinczy Társaság	Féja Géza segítségével sikerült itt kiadatnia a Pásztorének-et 1935-ben.

Elérhető pontszám: 3

3. Feladat:

Az alábbi kérdések a **Pásztorének**-kel függnék össze.
Helyes válaszelemenként **0,5** pontot kaphat.

Melyik kötetben jelent meg az átdolgozott változat? Vád, 1939
Mi a mű műformája? elbeszélő költemény
Mi a mű epikus tárgya? a beszélő életútja a gyermekkorától a felesége haláláig
Milyen a beszélő érzelmi beállítódása? részvét (az elnyomottak iránt), gyűlölet (az elnyomókkal szemben)

Elérhető pontszám: 2

4. Feladat:

Az alábbiakban két neves írónk állásfoglalására utalunk.
Sinka István feltűnése után egyikük a parasztokat a sznoboknál is veszélyesebbnek tartja a kultúra hiánya miatt. Ki ő? **Németh László**
Másikuk megvédi a paraszt származású írókat a „lélek effektusának fontosságát hangsúlyozva az irodalmi indulásban”. Ki ő? **Móricz Zsigmond**
A harmadikról Sinka István ezt írja: „aki életem nagy perében az első igazságot szolgáltatott nekem.” Ki ő? **Féja Géza**
Helyes válaszelemenként **1** pontot kaphat.

Elérhető pontszám: 3

5. Feladat:

Minden valós tény, illetve érvet tartalmazó válasz elfogadható.

Elérhető pontszám: 5

6. Feladat:

Az alábbi verseket rendezze a megadott kategóriák szerint!
Virágbomlás, Majorudvar, Ördögpille pirosba száll, Bódi Mariska

Az idill versei	A lázadás versei
Virágbomlás	Majorudvar
Bődi Mariska	Ördögpille pirosba száll

Helyes válaszelemenként **0.5 pontot** kaphat.

Elérhető pontszám: **2**

7. Feladat:

Nevezze meg, melyik Sinka-műre vonatkoznak Varga Rózsa sorai!

„A kétütemű sorok második üteme lerövidül, s gyakran korijambikus formát vesz fel. A téma hangulatának és tárgyának aláfestésére kitűnően alkalmas ez az ünnepélyesen ringó, lágyan hintázó ritmus. A sorok második felének kicsit zökkentve lassító lerövidítése már csak azért is szerencsés, mert a vég nélküli egyenletes ringás, a keringés érzéki hatású szédülete helyett, nemcsak a hangulati feloldódásra, hanem az epikus és gondolati mondanivalóra való koncentrálásra is ösztönöz. Jól érzékelteti, hogy nem magán a táncritmuson, hanem a tánc stilizálásán van a hangsúly.”

A helyes válaszáért **1 pontot** kaphat.

Anyám balladát táncol

Elérhető pontszám: **1**

8. Feladat

Nevezze meg az alábbi művek műfaját!

A helyes válaszáért **1 pontot** kaphat.

A Göncöl utasa, Simon Virág, Este volt épp napszállatkor, Hazátlan Sallai, Három szekér **ballada**

Elérhető pontszám: **1**

Javítási, értékelési útmutató

a Gárdonyi Géza regényei (*A lámpás, Egri csillagok, Láthatatlan ember, Isten rabjai és az Ida regénye*) című témához tartozó feladatlaphoz

1. feladat

Gárdonyi Géza regényeinek témájához gyakran merített alapötleteket a történelemből, a hétköznapokból és saját életéből. **Fogalmazza meg 2-3 mondatban, mi adta az ötletet az alább felsorolt művekhez !** (Regényenként minden helyes válasz 1 pontot ér.)

A) A lámpás

Gárdonyi Géza saját életében tapasztalt tanítói küzdelmei fogalmazódtak meg az önéletrajzi ihletésű vallomásban. Kovács Ágoston, a falusi néptanító „lámpásként” világító küzdelmes életében az író megélt, s családjában tapasztalt eseményeket dolgozott fel. Kovács Ágoston elkötelezett hivatásával pályatársainak és diákjainak is fényt mutat. A főszereplő találkozik Ziegler Sándorral, akinek alakjában az író édesapjának állít emléket.

B) Láthatatlan ember

Gárdonyi foglalkozott a hun történelem kérdéskörével, a catalaunumi csata történetével, Attila alakjával és temetésének rejtélyes körülményeivel. Körképszerűen mutatja be a hunok életét, küzdelmeit Priscos rétor feljegyzésein keresztül. Zéta Gárdonyi képmása a regényben, akinek csak az arca látható, a lelke láthatatlan. („Az embernek csak az arca ismerhető, de az arca nem ő. Ő az arca mögött van. Láthatatlan.”)

C) Isten rabjai

Gárdonyit foglalkoztatták a magyar történelem eseményei, így a tatárjárást követő időszak politikája, az ország újjáépítésének lehetősége. Sokat foglalkozott Árpád-házi Szent Margit életével, a róla szóló legendákkal. Margit alakjában is az éterien tiszta női lelket ábrázolta, aki fogadalmához hűségesen szolgált Istent és a megaláztatások ellenére is segítette rendtársait.

D) Egri csillagok

A magyar történelem egyik legjelentősebb végvárának szomszédságába költözött családjával együtt. A helyszínen tanulmányozhatta a vár történetét. Fiával tett sétáján idézte fel a várvédők harcát, s Bornemissza Gergely alakját. A történelmi hűség érdekében nemcsak Magyarországon folytatott tanulmányokat, hanem járt Konstantinápolyban is.

E) Ida regénye

Egy újsághirdetés (házassági hirdetés) adta a regény alapötletét, s Mila (Mátékovicsné Tóth Ilona) személyéről mintázta meg Ida jellemét. Ida sorsáról, házasságkötéséről is az édesapja döntött. Életének regénye az a történet, amelyben fokozatosan kerül lélekben egyre közelebb „hivatalos” férjéhez, s a félreértések tisztázása után lehetőség nyílik arra, hogy valódi házastársakká váljanak.

Elérhető: 5 pont

2. feladat

Regényhőseinek életében gyakran találkozunk Gárdonyi Géza életrajzának elemeivel.

2-2 példával mutassa be, hogy milyen életrajzi mozzanatokat ismerhetünk fel az alábbi szereplők sorsában!

Balogh Csaba:

Újságíró Pesten kevés jövedelemért, képzőművész, aki rajzolni és festeni tanult, Münchenben találja meg a művészi hivatását.

Gárdonyi is több folyóiratnál volt újságíró, s több művészeti ágat is kedvelt. Szívesen festett és több hangszeren is játszott.

Kovács Ágoston:

Tanító, aki felvilágosult gondolatai miatt többször is összeütközésbe került a feletteseivel. Számára a legfontosabb a diákok nevelése, tanítása. Hűtlen feleségétől az egyházi törvények miatt nem tudott hivatalosan elválni, s igazi szerelmével, gyengéd lelki társával, Gutmann Mariskával hosszú ideig csak élettársak lehettek.

Gárdonyi tanítói-tanári működése Karádon, Sárváron, Devecseren, Dobronyban. Az író házassága is felbomlott Csányi Mária hűtlensége miatt.

Elérhető: 2 pont

3. feladat

Az alábbi feladatok két regényhez kapcsolódnak.

A) Fogalmazza meg röviden, hogy a *Láthatatlan ember* című regényben ki iránt éreznek plátói szerelmet az alábbi szereplők!

Zéta

Emökét megismerve úgy döntött, hogy még a szabadságát feláldozva, akár rabszolgaként is visszatér a hun birodalomba. Minden cselekedetével az ő elismerését szeretné elnyerni.

Emőke

Attila iránti szerelme készítette arra, hogy ruhát cserélve Zétával, elkísérje a fejedelmet az utolsó útjára, a hullámsírba.

Elérhető: 2 pont

B) Soroljon fel négy olyan mozzanatot, amely Jancsi plátói szerelmét bizonyítja az *Isten rabjai című regényben!* (elemenként 0,5 pont)

- a) A kis királylányt csodálattal várta a Szigeten, figyelemmel nézte a játékát is. (visszadobta a labdát).

- b) Jakab fráter a papírok között friss írást talál szerelmi vallomásokkal

- c) Rózsákból, rózsalevelekből egy kis tégelyre való kézapolót készített Margitnak.

- d) A Margitnak nevelt liliomokat levágta, csokorba kötötte, és a halott lány mellére helyezte.

Elérhető: 2 pont

4. feladat

a) Nevezzen meg 3 olyan települést, ahol Gárdonyi tanított! (0,5-0,5 pont)

Karád, Devecser, Sárvár, Dabrony

b) Mi a címe annak az általa szerkesztett és írt lapnak, amely a tanítók helyzetével foglalkozott? (0,5 pont)

Tanítóbarát

c) Sorolja fel Gárdonyinak a tanítást vagy a tanítók helyzetét érintő 4 elképzelését! (0,5-0,5 pont)

Meg akarta reformálni az ábécés könyvet, méltányos fizetésemelést, illetve nyugdíjat szorgalmazott. Nyelvművelő rovatával a társadalmi érintkezés szabályait magyarázta. A kor szokásaitól eltérő nevelési elvek alkalmazása (pl. a durva fenyítés elkerülése).

Elérhető: 4 pont

5. feladat

Milyen kapcsolata volt Gárdonyinak a megnevezett személyekkel vagy irodalmi körökkel? (Válaszelemenként 0,5-0,5 pont)

a) Gyulai Pál

...Kedvezőtlen kritikákat közölt műveiről (Igazság a földön, Két menyasszony), s ez megalapozta feszült viszonyukat. Gárdonyinak fenntartásai voltak a Gyulai által képviselt irodalmi irányzattal szemben is.

b) Bródy Sándor

Egykori egri iskolatársához, a szintén író Bródyhoz fűzte a legtartósabb barátság. Sok mindenben segítette Gárdonyit, pl. álláshoz juttatta a budapesti Magyar Hírlapnál, biztatására telepedett le Egerben.

c) Jókai Mór

Bródy révén ismerte meg a Feszty családot, s így került meghitt barátságba Jókaival, akit csodált, de kritikával is tekintett művészetére.

d) Szabolcska Mihály

Jó barátja a református lelkész és költő, akivel megosztotta pl. hitével kapcsolatos kételyeit (lásd a hozzá írt leveleit).

e) Kisfaludy Társaság

A Társaság tagjai először nem szavazták meg a felvételét, majd amikor beválasztották, Gárdonyi utasította vissza. A két esemény között Gárdonyi keményen bírálta a társaság munkáját egy nekik elküldött levében.

f) Nyugat

A Nyugat első nemzedékének több tagja (Ady, Kosztolányi) kedvező kritikát írt a műveiről, ugyanakkor nem tartozik ehhez a körhöz.

Elérhető: 3 pont

6. feladat

Mit jelent Gárdonyi számára a XIX. századi Magyarország e két fontos eseménye?

(Válaszelemenként 1-1 pont)

a) Az 1848–49-es szabadságharc

Apja elkötelezett híve és tevékeny résztvevője volt a szabadságharcnak. Az író is azonosult ezekkel az eszmékkel, alapvetően meghatározták szemléletét.

b) A millenniumi ünneplés

Sérelmezte a hangsúlyos osztrák jelenlétet, éles ellentétet látott az ünneplés és a tényleges magyarországi helyzet között. Tüntetően távol maradt a hivatalos eseményektől.

Elérhető: 2 pont

FIGYELEM!

A feladatlap megoldása után kidolgozandó TÉTEL CÍME:

Gárdonyi Géza életrajzának tükröződése az olvasott regényekben

Javítási, értékelési útmutató

az **Örkény István drámái** című témához tartozó feladatlaphoz

1. feladat

Értelmezze 1-1 mondatban az alábbi tulajdonnevek kapcsolódását Örkény István írói pályájához!

Szép Szó: _irodalmi folyóirat, itt jelent meg Örkény egyik korai novellája; (1937); kapcsolat József Attilával

Újhold: irodalmi folyóirat (1946-48, a Nyugat szellemi nyomdokain haladó, fiatal, polgári írók köre); Örkény szerzőként és egy ideig szerkesztőjeként kapcsolódott hozzá;

Lágerek népe: az író hadifogságának (Szovjetunió, 1942-46) élményeit szociografikusan, dokumentarista módon összefoglaló műve

Rózsakiállítás: Örkény egyik legutolsó műve (1977), kisregény, halálközeli témája egybeesett az író súlyosbodó betegségével

Isten hozta, őrnagy úr: a Tóték című kisregény és dráma nyomán készült nagy sikerű film; rendezője: Fábri Zoltán

Latinovits Zoltán:

Nagy színész, a Tóték pesti bemutatóján és a filmváltozatban az őrnagy szerepének alakítója

Elérhető: válaszelemenként 0,5 pont, összesen 3 pont

2. feladat

Értelmezze a groteszk és az abszurd fogalmát Örkény meghatározása, ill. a szakirodalom alapján!

	Az abszurd	A groteszk
A szó eredete, jelentése	latin: absurdus; képtelen, lehetetlen, értelmetlen	olasz: grotta (barlang); nevetséges, torz, furcsa (régii római barlangok képei, különös szobrai nyomán)
Tárgya	a létezés teljes értelmetlensége; a világot végzetes hiányok halmazaként jeleníti meg	a létezést részlegesen értelmetlennek láttatja; kiemeli a rút, a nevetségesen torz dolgok szerepét a világban, a létezésben

módszere, minősége	fő módszere a modellálás; A lét értelmetlenségét végletesen és végzetesen össze nem illő elemek „rendszerre” szerveződő halmazával mutatja meg, minősége közel esik a tragikumhoz	fő módszere az analizálás; A komikumhoz közel eső esztétikai minőség: részben össze nem illő elemeket kapcsol egymáshoz, nevetséges és borzongató hatással
Egy példa a világirodalomból (szerző, cím)	Bármely ide illő világirodalmi példa	Bármely ide illő világirodalmi példa

Elérhető: válaszelemenként 0,5 pont, összesen 4 pont

3. feladat

Melyik Örkeny-hősre ismer rá az író által megfogalmazott jellemzésben? (1 pont)

Válaszát indokolja a műből következő, öt konkrét érvel (cselekvés, beszéd, esemény, jellemző rövid szövegrészlet, idézet stb.)! (3 pont)

„...egy bizonyos fajta hatalom megtestesülése, aki félelmet gerjeszt maga körül, mert maga is fél, eltapossa, megalázza a neki kiszolgáltatottat, de vonzza is, mert maga is kiszolgáltatott, s bár más hóhéra akar lenni, maga is provokálja a halált, ... egy rangos világból érkező vendég, aki azonban a haláltól hoz üzenetet...”

(Örkeny István: Író és színész)

Kulcsszavak:

a Tóték őrnagyát idézi föl a jellemzés;

az őrnagy „hatalmának” forrása: katonai rangja, Tóték függősége a fiuk miatt megfélemlítő viselkedésének konkrét példái (cselekvés, beszéd);

pszichikai torzulásának jelei: kényszeres, mániákus, szorongó állapotának konkrét jelei, részben háborús áldozatként való értelmezése;

a női szereplők, főként Ágika naivitásból, szervilizmusból eredő függése az Őrnagytól;

a mindennapi halál világából érkezik, kihívja maga ellen Tót halálos bosszúját (fölnégyelése)

Elérhető: összesen 4 pont

4. feladat

Válasszon valamelyik Örkény-drámából egy mellékszereplőt, akinek az alakja igazolja az író következő mondatát! Választását indokolja a választott szereplő tömör bemutatásával és drámabeli szerepének jellemzésével!

„Ami tömegnek látszik, az sorsokat rejt magában; a legszürkébb, legszűkszavúbb ember is emlékeket, vágyakat, indulatokat, szenvedélyeket hordoz.”

Bármely Örkény-dráma ideillő mellékszereplője – egy-egy jellegzetes szituációban elővillanó emlékeinek, vágyainak, indulatainak konkrét utalásokkal alátámasztott bemutatásával (Pl. Egérke a *Macskajátékban*, vagy a „Félszeg” Pisti a *Pisti a vérzivatarban* című drámában...)

Elérhető: összesen 2 pont

5. Hogyan kapcsolná össze a következő, Nadas Péterrel készült interjú alábbi megállapítását Örkény Istvánnak a *Pisti a vérzivatarban* című drámájával? Válaszát tömören, 5-6 mondatban fogalmazza meg!

„...ezek közös képek ennek az elég szörnyű történelemnek az anyagából. Ha túléli az ember, akkor kényszerűen mulat is, gyászol is, megmosolyogja saját magát; ez egy nagyon ritka képesség, azt hiszem. Örkény alapképessége. Nem másokon mosolyog, nem másokat mosolyog meg, nem másokon nevet, hanem saját magán. Nem marad ki a szenvedésből, és ezért nem maradhat ki a szenvedés utáni elnéző iróniából sem.”

Kulcsszavak:

A *Pisti a vérzivatarban* Örkény Istvánnak az abszurdhoz közel eső drámája;

történelmi háttere: a huszadik század, s benne főként Magyarország tragikus sorsfordulóinak időszakai;

egyszerre abszurd és realitáshoz közeli főhőse a kisember: *Pistipistipistipisti*;

ennek különböző alakváltozatai, időről időre való „föltámadása”;

a Pistik alakjában megjelenik a magyarság szenvedése és kollektív tudattalanja („tudatalattija”);

megjelenítése egyben az író által vállalt önkép is, osztozik népe sorsában és gyarlóságában;

a részvét, az irónia és az önirónia egyszerre tűnik át a Pistik alakján.

Elérhető: összesen 4 pont

6. feladat

a) Értelmezze Nádas Péter alábbi megállapítását, és bizonyítsa két példával, hogy a magyar irodalom korábbi íróinak jellegzetes szóalkotásai, fordulatai a köznyelvnek vagy a szállóigéink készletének részévé váltak! A példák mellett elég a szerző nevét megadnia.

„Nagyon gyakori jelenség, hogy a nagyon jelentős íróknak – a jelentőségnek ez persze nem a mércéje, de a hatásuknak mindenképpen a mércéje – annyira plasztikus a nyelvük, az a nyelv, ami tulajdonképpen a köznyelvből emelkedik föl, sohasem át, tehát nem átemelésről van szó, hanem fölemelkedésről, és ez annyira plasztikus, hogy a közönség visszaveszi, és használja”.

A pályázónak rövid értelmezést kell adnia a szállóigék vagy eredeti írói szóalkotások nyelvet gazdagító szerepéről, és két konkrét példát írnia a korábbi, Örkény előtti magyar irodalomból (pl. Berzsenyi, Vörösmarty, Arany, Madách, Ady, József Attila valamely jellegzetes szava, nevezetes szállóigévé vált példái)

b) A drámákból vagy az egyperces novellákból származó két példával szemléltesse, hogy az Örkény István szövegeiből származó egyes elemek is bekerültek a köznyelv szóhasználatába vagy a szállóigék sorába!

Két példa, eredete és rövid értelmezése

Örkény-példák: az „*egypercesek*” – jelző a rövidség jelölésére; új novellaműfaj keletkezésének is nyelvi jele; a „*dobozolás, dobozolunk*” – a ránk kényszerített, a céltalan, értelmetlen és monoton, tevékenység neve; „*Hozott szalonnával egérintást vállal...*” – a nyomorúságos helyzetben is föltámadó életrevalóság ironikus megjelölése; „*Az ember melegségre vágyik*” – egy abszurd mánia kialakulását bemutató, rövid Örkény-novella metaforikussá váló címe, az „*együgyű*” avagy „*egy ügyű*”, betegséggé növvő mánia ironikus megnevezése (jelentése Örkény olvasótáborában él)

Elérhető: válaszelemenként: a)1 pont –b) 2 pont, összesen 3 pont

FIGYELEM!

A feladatlap megoldása után kidolgozandó TÉTEL CÍME:

A tragikomédia műfaji sajátosságainak egyedi megvalósulása Örkény István *Macskajáték* című drámájának szerkezetében, főbb alakjaiban és nyelvében

Javítási, értékelési útmutató

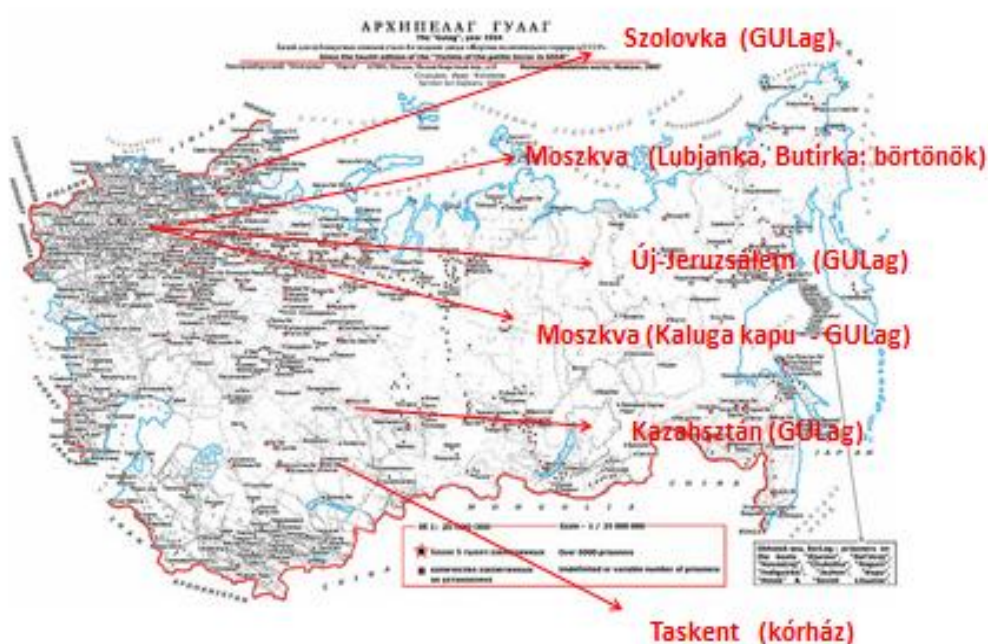
A Szolzsenyicin írói világa című témakörhöz tartozó feladatlaphoz

1. feladat:

Szolzszenyicin életének **főbb állomásai** regényeinek **helyszínei** is.

Mely Szolzsenyicin-művekben szerepelnek a térképen megjelölt helyek?

(Egy művet csak egyszer nevezhet meg.)

- Szolovka** (Szoloveckij-szigetcsoport): *A Gulag szigetcsoport, A pokol tornáca, Fejjel a falnak, Rákosztály*
- Lubjanka, Butirka**: *Fejjel a falnak, A kopasz és a lágerkurva (színmű); A Gulag szigetcsoport, A pokol tornáca*
- Új-Jeruzsálem**: *A pokol tornáca, A Gulag szigetcsoport, Fejjel a falnak*
- Kaluga kapu**: *A kopasz és a lágerkurva (színmű) ; A Gulag szigetcsoport, Fejjel a falnak*
- Kazahsztán**: *Ivan Gyenyiszovics egy napja*
- Taskent**: *Rákosztály*

Elérhető pontszám: a teljes címért 0,5 - 0,5 pont, összesen 3 pont

2. feladat:

„L á g e r – s z á m m i s z t i k a”

Mit jelentenek Szolzsenyicin műveiben az alábbi számok?

- a) **58-as:** *A lágerba küldés jogi alapját megteremtő, a szovjet büntetőtörvénykönyv hírhedt paragrafusa, melynek segítségével internálták a „hazaárulókat”: értelmiségieket, papokat stb.*
- b) **Negyedszázados:** *A sztálini rendszer törvénytelenül kiszabott 25 évnyi börtön- vagy lágerbüntetése.*
- c) **Scs-854:** *Ivan Gyenyiszovics rabszáma. Eredetileg Szolzsenyicin saját rabszámát adta Ivan Gyenyiszovicsnak, s ezt a számot szánta a mű címéül is. (Egy fennmaradt képen az író ruháján a rabszám: Scs-282).*
- d) **Tízés:** *A sztálini rendszer törvénytelenül kiszabott 10 évnyi börtön- vagy lágerbüntetése.*

Elérhető pontszám: válaszleemenként 0,5 – 0,5 pont, összesen 2 pont

3. feladat:

Magyarázza meg röviden, mit jelentenek az alábbi – Szolzsenyicin legismertebb műveiben szereplő – fogalmak!

- a) **Vamzer:** *Áruló, besúgó cellatárs, („beépített”) spicli.*
- b) **Hipis (Hippis):** *Motozás, keresés, kutatás a lágerlakók között.*
- c) **Lágerprinc:** *Kiváltságos helyzetű, a legkönnyebb munkákat megkaparintó rab, akit a többiek megvetettek.*
- d) **Specáttelepülők:** *„Kuláktalanítás”, azaz a kulákoknak, „ellenségnek” tartott parasztoknak tömeges kitelepítése – elszakítva mindnyájukat otthonuktól, szülőföldjüktől.*

Elérhető pontszám: válaszleemenként 1 - 1 pont, összesen 4 pont

4. feladat:

Szoltsenyicin a szovjethatalom ikonikus vezetőit, kiszolgálóit is megidézte írásaiban.
Nevezze meg az idézetek szerzőit!

(A szövegben a szerző nevét pontokkal helyettesítettük.)

Idézet	Az idézet szerzője
<p>1) Kurszkij elvtárs! Véleményem szerint ki kell terjeszteni a halálbüntetés alkalmazását... (alternatívaként száműzetéssel külföldre) minden menyevik, eszer és hasonló tevékenységre; olyan megfogalmazást kell találni, amely ezeket a cselekményeket a nemzetközi burzsoáziával hozza kapcsolatba.</p> <p style="text-align: center;">...</p> <p>[...]a gyanúsakat koncentrációs lágerba zárni a városon kívül. [...] kíméletlen tömeg-terrort alkalmazni...</p>	<p><i>Vlagyimir Iljics Lenin</i></p>
<p>2) A gyermektelepre értek. Micsoda civilizáció! Mindenki külön ágyon, külön matracon. Lapítanak, valamennyien elégedettek. Egyszerre egy 14 éves kölyök kinyitja a száját. „Ide figyelj! Minden, amit látsz, hazugság, Tudni akarod az igazat? Elmondjam?” Az író bólogat. [...] Június 22-én, tehát a fiúval történt beszélgetés után a következő bejegyzést tette a külön erre az alkalomra összeeszkábált vendégkönyvbe: „Képtelen vagyok csak úgy pár szóban összefoglalni benyomásaimat. Sablonos dicséret valahogy nem akar a tollamra jönni, meg aztán restellnék is ilyesmit ideírni azoknak a férfiaknak bámulatra méltó energiájáról, akik nemcsak a forradalom éber és fáradhatatlan védelmezői, hanem ugyanakkor kiváló, bátor kultúrateremtők is.”</p>	<p><i>Makszim Gorkij</i></p>
<p>3) Ami pedig Sztálint illeti, ő mindig is vonzódott a bűnözőkhöz: ki rabolt volna neki bankot? Már 1901-ben azt hányták szemére az elvtársai a pártnapon és fogolytársai a börtönben, hogy a bűnözőkre támaszkodik politikai ellenfeleivel szemben. S a húszas években aztán egy kitűnően hasznosítható terminust vezettek be: „társadalmilag közelálló”. Ebben az ízetlenségben is ludas, mondván: EZEKET (ti. tolvajok) meg lehet javítani. [...] AZOKAT ellenben – a mérnököket, papokat, eszereket, menyevikeket – nem lehet megjavítani.</p>	<p><i>Anton Szemjonovics Makarenko</i></p>

Elérhető pontszám: válaszelemenként 1 – 1 pont, összesen 3 pont

5. feladat:

A szakirodalom az **Ivan Gyenyiszovics egy napja** című „lágernovellát” gyakran rokonítja Dosztojevszkij regényeivel. **Emeljen ki Szolzsenyicin alkotásából két Dosztojevszkij-művet idéző párhuzamot, és magyarázza meg a két mű kapcsolatát!**

a) Párhuzam: vallásosság, szereplői párhuzamok

A kapcsolat magyarázata: *Ivan Gyenyiszovics Suhov hite ösztönös, evidens. A természet rendjét követi. Ezzel „vitatkozik” a baptista Aljosa biblikussága, megszállottsága. Aljosa neve is utal Aljosa Karamazovra, aki szintén folytonos vallási vitában él testvérével, Ivánnal (újabb névazonosság). (→A Karamazov testvérek)*

b) Párhuzam: atmoszféra, természeti környezet

A kapcsolat magyarázata: *távoli táj, hideg tél, otthontalanság, csontig hatoló fagy és magány. Nincs jövőképzet, nincs remény, csak örökös körforgás van. Mindkét mű a holtak házáat idézi. (→Feljegyzések a holtak házából)*

Elfogadható minden – a pályázó által bizonyított motívum, például az „együgyűség”, a „bolond Krisztus”, a „jurogyivij”.

A népi bölcsesség szerint az együgyűség, a szent félkegyelműség (jurogyivij) Isten ajándéka. Aki bolond, annak fejében isteni kinyilatkoztatás rejlik, aki süket, annak fejében bölcsőbbek a gondolatok. Suhov a süket Senykával dolgozik legszívesebben, a kimondhatatlan bölcsességet tudóval. Kettejük munkájában az építkezés tényleg bölcsességgé válik: kimondatlanul is tudják: ebben a munkában építhetik fel újra és újra a személyiségüket.

A Karamazov testvérek Zoszima sztarecének örült hite, belső hallása rímél Senyka alakjára. A félkegyelmű Miskin hercege – Bahtyin szerint – az „átható szó” hordozója, amellyel képes a másik ember belső dialógusába avatkozni. Mindhárom szereplőnél a hit, a belső hallás vezet el az építéshez, az alkotáshoz, a személyiség kiteljesedéséhez. (→ A félkegyelmű, A Karamazov testvérek)

(Minden helyes megoldás elfogadható.)

Elérhető pontszám: válaszelemenként 1 - 1 pont, összesen: 4 pont

6. feladat:

Mit tudunk meg Szolzsenyicin közléséből a magyar **Rózsás János**ról?

Az író, Szolzsenyicin, magyar származású társa az ekibasztuzi különleges lágerben.

Magyarországon tartóztatták le 1944-ben. Úgy írta alá a „róla szóló” tizenhat oldalas jegyzőkönyvet, hogy egy szót sem tudott oroszul. A lágerkórházban a szép, emberséges példa (Duszja nővér önfeláldozása) meghatotta, és megszerette Oroszországot. Kilenc évig ült légerekben. Megtanulta az orosz nyelvet.

Szerette Puskin, Lermontovot, Nyekraszovot, Gogolt, Tolsztojt. Az orosz klasszikusok egy könyvespolcot töltöttek meg a könyvtárában.

Sztálin halála után hazaengedték. 1956-ban Nagykanizsán élt családjával.

Gyerekei arra kérték: tanítsa meg őket is oroszul...

Elérhető pontszám: válaszelemenként 0,5 – 0,5 pont, összesen 2 pont

7. feladat:

Ismertesse Szolzsenyicin **Gorkij-kritikájának** négy lényeges mozzanatát!

Szolzszenyicin A Gulag szigetsoport című művében több alkalommal is bírálja Gorkijt, rendszerint azért, mert íróként, szerkesztőként mintegy „szentesíti” a sztálini rendszert, annak terveit, eszközeit.

Szolzszenyicin megemlíti azt a tényt, hogy börtön járt azért is, ha valaki azt hangoztatta: „Gorkij rossz író.”

Hangja különösen elítélővé válik, amikor beszámol Gorkij láger-látogatásáról (1929). Azt veti Gorkij szemére, hogy – noha látta az embertelen bánásmódot, a megrendezett „kirakat”- életet, a sok hazugságot; hallotta a tizennégy éves kisfiú (akét Gorkij távozása után agyonlőttek) vallomását– nem merte megírni az igazságot a Szigetvilágról. A vendégkönyvbe is általános, sablonos mondatok kerültek be. Ezek nem fejezték ki a lágerlakók valós helyzetét.

(Minden helyes állítás elfogadható.)

Elérhető pontszám: válaszelemenként 0,5 – 0,5 pont, összesen 2 pont

FIGYELEM!

A feladatlap megoldása után kidolgozandó TÉTEL CÍME:

A züllés vagy felemelkedés írói megjelenítése Szolzsenyicin műveiben:

A légervilág hatása a rabok életére